

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานีนามัยหนองขาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามประเด็นจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชาวบ้านใช้กำจัดลูกน้ำยุงลายของสถานีนามัยหนองขาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชาวบ้านใช้กำจัดลูกน้ำยุงลาย

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานีนามัยหนองขาว ซึ่งขอเสนอเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ เรื่องวงจรชีวิตยุงลายและวิธีกำจัดลูกน้ำยุงลาย

ตอนที่ 2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติของประชาชนต่อการกำจัดลูกน้ำยุงลาย

ตอนที่ 2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมประชาชนในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญและกำหนดแนวทางการกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานีนามัยหนองขาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นในกำจัดลูกน้ำยุงลายของสถานีนามัยหนองขาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

1). ข้อมูลลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ การศึกษา และอาชีพ

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน(N=297)		ร้อยละ
เพศ	เพศชาย	136		45.8
	เพศหญิง	161		54.2
	รวม	297		100
กลุ่มอายุ	12-19 ปี	3		1.0
	20-39 ปี	47		15.8
	40-59 ปี	182		61.3
	>60 ปี	65		21.9
	รวม	297		100
การศึกษา	ต่ำกว่าประถมศึกษา	44		14.8
	ประถมศึกษา	222		74.7
	มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส.	29		9.8
	ปริญญาตรีขึ้นไป	2		0.7
	รวม	297		100
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	7		2.4
	เกษตรกร	190		64.0
	ค้าขาย	26		8.8
	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	5		1.7
	รับจ้าง	29		9.8
	แม่บ้าน	30		10.0
	ไม่ได้ทำงาน	10		3.3
	รวม	297		100

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างการวิจัย เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.2 อายุเฉลี่ย 48.5 ปี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40 - 59 ปี (ร้อยละ 61.3) รองลงมาอายุ 60 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 21.9) เกือบทั้งหมดจบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 74.7) ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม (ร้อยละ 64) และรองลงมาเป็นแม่บ้าน (ร้อยละ 10)

2.) ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในการกำจัดลูกน้ำและการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ของสถานีนอนามัยหนองขาว

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ในการกำจัด ลูกน้ำยุงลายจำแนกตามวิธีการที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อที่	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D	ระดับภูมิปัญญา ท้องถิ่น	อันดับที่
1	การปิดฝาภาชนะ	3.71	.483	มากที่สุด	1
2	การคลุมปากโอ่งด้วยผ้ามุ้ง	3.71	.602	มากที่สุด	2
3	การคว่ำ ทำลาย ภาชนะ/ขยะ	3.46	.744	มาก	3
4	การเปลี่ยนถ่ายน้ำ	3.16	.809	มาก	4
5	การใส่ปลากินลูกน้ำ	2.74	1.143	มาก	5
6	การใส่ปูนกินหมาก	1.49	.843	น้อยที่สุด	11
7	การใส่มะกรูด	2.44	1.117	น้อย	7
8	การใส่เกลือ	2.61	1.076	มาก	6
9	การใส่ผงซัก	1.44	.820	น้อยที่สุด	12
10	การใส่น้ำส้มสายชู	1.87	.975	น้อย	8
11	การใส่น้ำมัน	1.53	.858	น้อย	10
12	การใส่กำมะถัน	1.32	.674	น้อยที่สุด	14
13	การใส่แฉ่ง	1.40	.774	น้อยที่สุด	13
14	การใส่ทรายก่อสร้าง	1.67	.954	น้อย	9
	รวม	2.36	.525	น้อย	

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย โดยรวมมีการใช้ในชุมชนระดับน้อย ($\bar{X} = 2.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับสูงสุดได้แก่ ข้อที่ 1. ว่าด้วยวิธีการปิดฝาซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีใช้ในชุมชนระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.71$) และรองมาได้แก่ข้อที่ 2. ว่าด้วยวิธีการคลุมปากโอ่งด้วยผ้ามุ้ง เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีในชุมชนระดับมากที่สุดเช่นกัน ($\bar{X} = 3.71$) และอันดับที่ 3. ได้แก่ข้อที่ 3. ว่าด้วยการคว่ำ ทำลายภาชนะ/ขยะ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีในชุมชนระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$) ส่วนอันดับสุดท้ายได้แก่ข้อที่ 12 ว่าด้วยเรื่องการใส่ก้ามะถันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการใช้ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.32$)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ ข้อมูลปัญหาการกำจัดลูกน้ำยุงลายและวิธีกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานีนามัยหนองขาว อำเภอลาดขาว จังหวัดนครสวรรค์ ดังนี้

- 1.) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความรู้ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เรื่องวงจรชีวิตยุงลายและเรื่องวิธีกำจัดลูกน้ำยุงลาย ดังนี้

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้เรื่องวงจรชีวิตลูกน้ำยุงลาย

ข้อที่	ข้อความรู้	$\bar{X}$	S.D	ระดับปัญหา	อันดับที่
1	ความรู้อายุยุงลาย	.74	.439	น้อย	5
2	ความรู้จำนวนไข่	.80	.402	น้อย	7
3	ความรู้เรื่องยุงลายวางไข่ได้ทั้งในน้ำนิ่งและน้ำไหล	.54	.500	มาก	3
4	ความรู้สภาพน้ำที่ชอบวางไข่	.40	.491	มาก	2
5	ความรู้ไข่แปะติดขอบภาชนะ	.77	.423	น้อย	6
6	ความรู้เรื่องไข่ลอยบนน้ำเป็นแพ	.39	.489	มาก	1
7	ความรู้ ความทนของไข่	.56	.498	มาก	4
8	ความรู้ ออกจากไข่เล็กมาก	.86	.349	น้อยที่สุด	8
9	ความรู้ ตัวมอ่ง	.90	.306	น้อยที่สุด	9
	รวม	.66	.362	น้อย	

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านความรู้เรื่องวงจรชีวิตขุลงลายโดยรวมเป็นปัญหาระดับน้อย ($\bar{X} = .66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับสูงสุดได้แก่ข้อที่ 6. ว่าด้วยความรู้เรื่องไข่ของขุลงลายลอยบนน้ำเป็นแพเป็นปัญหาระดับมาก ($\bar{X} = .39$) อันดับรองมาได้แก่ข้อที่ 4. ว่าด้วยความรู้เรื่องสภาพน้ำที่ขุลงลายชอบวางไข่เป็นปัญหาระดับมาก ($\bar{X} = .40$) และอันดับที่ 3. ได้แก่ข้อที่ 3. ว่าด้วยความรู้เรื่องที่วางไข่ได้ทั้งในน้ำนิ่งและน้ำไหล เป็นปัญหาระดับสูงเช่นกัน ($\bar{X} = .54$) ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ข้อที่ 9. ว่าด้วยความรู้เรื่องตัวโม่งเป็นปัญหาระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = .90$)

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความรู้เรื่องวิธีการกำจัดลูกน้ำ

ข้อที่	ความรู้การใช้วิธีการกำจัดลูกน้ำ	$\bar{X}$	S.D	ระดับปัญหา	อันดับที่
1	ความรู้การใช้ ปลาหางนกยูง	.88	.323	น้อยที่สุด	4
2	ความรู้การใช้ปลาหมอ ปลากระดี่	.71	.454	น้อย	3
3	ความรู้การใช้ผลมะกรูด	.89	.319	น้อยที่สุด	5
4	ความรู้การใช้ตะไคร้	.40	.491	มาก	2
5	ความรู้การใช้เกลือ	.92	.268	น้อยที่สุด	6
6	ความรู้การใช้ ทรายกำจัดลูกน้ำ	.15	.356	มากที่สุด	1
	รวม	.66	.288	น้อย	

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ความรู้เรื่องวิธีการกำจัดลูกน้ำโดยรวมเป็นปัญหาระดับน้อย ($\bar{X} = .66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับสูงสุดได้แก่ข้อที่ 6. ว่าด้วยเรื่องวิธีการใช้ทรายกำจัดลูกน้ำเป็นปัญหาระดับมากที่สุด ($\bar{X} = .15$) อันดับรองมาได้แก่ข้อที่ 4. ว่าด้วยความรู้เรื่องการใช้ตะไคร้เป็นปัญหาระดับมาก ($\bar{X} = .40$) และอันดับ 3. ได้แก่ข้อที่ 2. ว่าด้วยเรื่องความรู้การใช้ปลาหมอ ปลากระดี่ เป็นปัญหาระดับน้อย ($\bar{X} = .71$) ส่วนอันดับสุดท้ายได้แก่ข้อที่ 5. ว่าด้วยความรู้เรื่องวิธีการใช้เกลือ เป็นปัญหาระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = .92$)

2.) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติของประชาชนต่อการกำจัดลูกน้ำขุยลาย

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับทัศนคติต่อการกำจัดลูกน้ำขุยลาย

ข้อที่	ข้อทัศนคติ	$\bar{X}$	S.D	ระดับปัญหา	อันดับที่
1	ทัศนคติต่อการเสียค่ารักษา	3.54	.647	น้อยที่สุด	14
2	ทัศนคติต่อการพ่นยาฆ่าขุย	2.01	.948	มาก	2
3	ทัศนคติต่อการทำลายแหล่ง	3.53	.621	น้อยที่สุด	13
4	ทัศนคติต่อการให้เจ้าของบ้านเป็นผู้ทำ	3.62	.545	น้อยที่สุด	15
5	ทัศนคติต่อการมีโรคต้องรณรงค์	3.43	.645	น้อย	12
6	ทัศนคติต่อการสำรวจทุกวัน	3.25	.762	น้อย	7
7	ทัศนคติต่อการมีลูกน้ำเป็นเรื่องธรรมดา	2.71	.958	น้อย	3
8	ทัศนคติต่อการต้องใช้ไฟฉายสำรวจ	3.21	.772	น้อย	6
9	ทัศนคติต่อการกำจัดลูกน้ำลดย	3.40	.624	น้อย	8
10	ทัศนคติต่อการเมื่อพบลูกน้ำกำจัดทันที	3.41	.739	น้อย	11
11	ทัศนคติต่อการใช้ปลาประหยัดปลอดคัย	3.41	.673	น้อย	10
12	ทัศนคติต่อการหาปลามาใช้ทำได้ง่าย	3.41	.641	น้อย	9
13	ทัศนคติต่อการใช้ทรายอาเบททีที่สุด	1.98	.848	มาก	1
14	ทัศนคติต่อการต้องซื้อทรายให้มากกว่าปัจจุบัน	2.73	.863	น้อย	4
15	ทัศนคติต่อการใช้ผลมะกรูดขุยขาก	2.94	.840	น้อย	5
	รวม	3.10	0.35	น้อย	

จากตาราง 4.5 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ด้านทัศนคติต่อการกำจัดลูกน้ำขุยลายโดยรวมเป็นปัญหาระดับน้อย ($\bar{X} = 3.1$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับสูงสุดได้แก่ข้อที่ 13. ว่าด้วยเรื่องทัศนคติต่อการใช้ทรายอาเบททีที่สุด เป็นปัญหาระดับมาก ($\bar{X} = 1.98$) อันดับรองมาได้แก่ข้อที่ 2. ว่าด้วยเรื่องทัศนคติต่อการพ่นยาฆ่าขุยเป็นปัญหาระดับมากเช่นกัน ($\bar{X} = 2.01$) และอันดับที่ 3. ได้แก่ข้อที่ 7. ว่าด้วยเรื่องทัศนคติต่อการมีลูกน้ำเป็นเรื่องธรรมดาเป็นปัญหาระดับน้อย ($\bar{X} = 2.71$) ส่วนอันดับสุดท้ายได้แก่ข้อที่ 4. ว่าด้วยเรื่องทัศนคติต่อการให้เจ้าของบ้านเป็นผู้ทำเป็นปัญหาระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.62$)

3.) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมประชาชนในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมกำจัดลูกน้ำยุงลาย
จำแนกตามรายภาษาณะ

ข้อที่	พฤติกรรมกำจัดลูกน้ำยุงลาย ในแหล่งเพาะพันธุ์	$\bar{X}$	S.D	ระดับปัญหา	อันดับที่
1	คุ่มน้ำคึ่ม	2.42	0.97	มาก	1
2	คุ่มน้ำใช้	2.81	1.09	น้อย	4
3	คุ่ม/ถังเก็บน้ำในห้องน้ำ	2.66	1.20	น้อย	2
4	ภาชนะปลูกพืชน้ำ	3.05	1.14	น้อย	7
5	จานรองขาตู้/โต๊ะ	2.72	1.22	น้อย	3
6	จานรองกระถางต้นไม้	3.25	.435	น้อย	9
7	ภาชนะใส่น้ำเลี้ยงสัตว์	3.03	0.7	น้อย	6
8	ยางรถยนต์	2.84	1.25	น้อย	5
9	เศษขยะหรือวัสดุเหลือใช้	3.39	0.97	น้อย	10
10	ภาชนะใส่น้ำล้างเท้า	3.06	1.06	น้อย	8
	รวม	2.92	0.91	น้อย	

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ด้านพฤติกรรมกำจัดลูกน้ำยุงลายในภาษาณะ โดยรวมเป็นปัญหาระดับน้อย ($\bar{X} = 2.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอันดับสูงสุดได้แก่ข้อที่ 1. ว่าด้วยพฤติกรรมกำจัดลูกน้ำยุงลายในภาษาณะ คุ่มน้ำคึ่ม เป็นปัญหาระดับมาก ($\bar{X} = 2.42$) อันดับรองมาได้แก่ข้อที่ 3. ว่าด้วยพฤติกรรมกำจัดลูกน้ำยุงลายในภาษาณะ คุ่ม/ถังเก็บน้ำในห้องน้ำ เป็นปัญหาระดับน้อย ($\bar{X} = 2.66$) และอันดับที่ 3. ว่าด้วยพฤติกรรมกำจัดลูกน้ำในจานรองขาตู้/โต๊ะเป็นปัญหาระดับน้อย ($\bar{X} = 2.72$) ส่วนอันดับสุดท้ายได้แก่ข้อที่ 9. ว่าด้วยเรื่องพฤติกรรมกำจัดลูกน้ำยุงลายในภาษาณะ เศษขยะหรือวัสดุเหลือใช้เป็นปัญหาระดับน้อย ($\bar{X} = 3.39$)

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมกำจัดการกักน้ำขุยมะพร้าว

ข้อที่	พฤติกรรมกำจัดการกักน้ำ	$\bar{X}$	S.D	ระดับปัญหา	อันดับที่
1	เคยสำรวจดูน้ำที่บ้าน	3.12	.875	น้อย	2
2	เมื่อพบดูน้ำกำจัดการกักน้ำ	3.55	.706	น้อยที่สุด	4
3	ใช้ไฟฉายในการส่องสำรวจดูน้ำ	3.17	1.046	น้อย	3
4	ใช้แบบบันทึกผลการสำรวจดูน้ำ	2.73	1.297	น้อย	1
5	ให้ความร่วมมือกับชุมชนรณรงค์	3.69	.683	น้อยที่สุด	5
	รวม	3.25	.53	น้อย	

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านพฤติกรรมกำจัดการกักน้ำขุยมะพร้าว โดยรวม เป็นปัญหาระดับน้อย ($\bar{X} = 3.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับสูงสุดได้แก่ข้อที่ 4. ว่าด้วย เรื่องพฤติกรรมการใช้แบบบันทึกผลการสำรวจดูน้ำเป็นปัญหาระดับน้อย ($\bar{X} = 2.73$) อันดับรอง มาได้แก่ข้อที่ 1. ว่าด้วยเรื่องพฤติกรรมเคยสำรวจดูน้ำที่บ้านเป็นปัญหาระดับน้อย ($\bar{X} = 3.12$) และอันดับ 3. ได้แก่ข้อที่ 3. ว่าด้วยเรื่องพฤติกรรมการใช้ไฟฉายในการส่องสำรวจดูน้ำเป็นปัญหา ระดับน้อย ($\bar{X} = 3.17$) ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ข้อที่ 5. ว่าด้วยเรื่องพฤติกรรมให้ความ ร่วมมือกับชุมชนรณรงค์เป็นปัญหาระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.69$)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประมุขสนทนากลุ่มและแนวทางการกำจัดการกักน้ำขุยมะพร้าว

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญและกำหนดแนวทางการ

กำจัดการกักน้ำขุยมะพร้าวด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานีอนามัยหนองขาว อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัด นครสวรรค์ดังนี้

ข้อสรุปจากการศึกษาแนวทางการกำจัดการกักน้ำขุยมะพร้าวด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานี อนามัยหนองขาว พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการกำจัดการกักน้ำขุยมะพร้าวของสถานีอนามัยหนองขาว มี หลากหลายแต่ที่นิยมใช้ในพื้นที่ได้แก่ วิธีปิดฝา คลุมปากโอ่งด้วยผ้ามุ้ง การคว่ำทำลายภาชนะ/ขยะ การเปลี่ยนถ่ายน้ำและการใส่ปลาถิ่นดูน้ำ ส่วนวิธีอื่นๆ ยังมีการใช้น้อย พบว่ามีปัญหาด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ขุยมะพร้าวระดับน้อย เมื่อจำแนกรายกิจกรรมพบ ปัญหาระดับมากในหลายกิจกรรม ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญจำเป็นต้องได้รับการค้นหาแนวทางที่ทำให้ การกำจัดการกักน้ำขุยมะพร้าวด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นประสมผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอ ผลการวิเคราะห์ปัญหาการกำจัดการกักน้ำขุยมะพร้าวด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นสถานีอนามัยหนองขาว ในระดับ สูงสุด 3 อันดับ โดยแยกเป็น 3 ด้าน ตามลำดับ ดังนี้

1. ปัญหาด้านความรู้เรื่องกฏวิทยาขุณยและการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ขุณยอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบปัญหาลำดับแรกและรองลงมา ดังนี้

ปัญหาความรู้เรื่องกฏวิทยา

- 1.1 ประชาชนมีปัญหาคำวรู้เรื่องเกี่ยวกับ การวางไข่
 - 1.2 ประชาชนมีปัญหาคำวรู้เรื่องสภาพน้ำที่ขุณยชอบวางไข่
 - 1.3 ประชาชนมีปัญหาคำวรู้เรื่องเกี่ยวกับขุณยวางไข่ได้ทั้งในน้ำนิ่งและน้ำไหล
- ปัญหาคำวรู้เรื่องวิธีกำจัดลูกน้ำ
- 1.4 ประชาชนมีปัญหาคำวรู้เรื่องวิธีการใช้ทรายกำจัดลูกน้ำ
 - 1.5 ประชาชนมีปัญหาคำวรู้เรื่องการใช้ตะไคร้
 - 1.6 ประชาชนมีปัญหาคำวรู้เรื่องการใช้ปลาหมอ ปลากระดี่

2. ปัญหาด้านทัศนคติต่อการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ขุณยสภาพอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าปัญหาลำดับแรกและรองลงมา ดังนี้

- 2.1 ประชาชน มีปัญหาคำวรู้ด้านทัศนคติต่อการใช้ทรายอาเบทว่าป็นวิธีที่ดีที่สุด
- 2.2 ประชาชนมีปัญหาคำวรู้ด้านทัศนคติต่อการพ่นยาฆ่าขุณย
- 2.3 ประชาชนมีปัญหาคำวรู้ด้านทัศนคติต่อการมีลูกน้ำในบ้านป็นเรื่องธรรมดา

3. ปัญหาด้านพฤติกรรมในการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ขุณย ในภาชนะต่างๆ อยู่ระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าปัญหาลำดับแรกและรองลงมา ดังนี้

- 3.1 ประชาชนมีปัญหาคำวรู้ด้านพฤติกรรมการกำจัดลูกน้ำขุณยในภาชนะค้ำน้ำดื่ม
- 3.2 ประชาชนมีปัญหาคำวรู้ด้านพฤติกรรมการกำจัดลูกน้ำขุณยในภาชนะค้ำ/ถังเก็บน้ำในห้องน้ำ

3.3 ประชาชนมีปัญหาคำวรู้ด้านพฤติกรรมในการใช้แบบบันทึกผลการสำรวจลูกน้ำ, เคยสำรวจลูกน้ำที่บ้านและการใช้ไฟฉายในการส่องสำรวจลูกน้ำกำจัดลูกน้ำขุณยในภาชนะ

จากการศึกษางานวิจัย และคำร่ววิชาการ พบว่า การกำจัดลูกน้ำขุณยให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีการสำรวจค้นหาและกำจัดลูกน้ำให้ครอบคลุมทุกภาชนะที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ขุณย และจะมีประสิทธิภาพสูงสุด ได้นั้นต้องใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีในชุมชนมาดำเนินการ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนั้นจึงต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีความรู้เรื่องวงจรชีวิตของลูกน้ำขุณยอย่างลึกซึ้ง มีทัศนคติที่เอื้อต่อการดำเนินงานอันเป็นผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมในการกำจัดลูกน้ำขุณยได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสถานื่อนามัยหนองขวามีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชุมชนนำมาใช้ในการกำจัดควบคุมลูกน้ำขุณยที่หลากหลายแต่ยังพบปัญหาคำวรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมที่

เอื้อต่อการกำจัดลูกน้ำยุงลาย ผู้วิจัยจึงได้ร่างแนวทางการกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานีอนามัยหนองขาวโดยยึดหลักตามแนวพระราชดำริสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานไว้ในปี 2542 ความว่า “อยากให้อำเภออย่างจริงจัง” ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการพัฒนาพฤติกรรมผู้วิจัยจึงขอสรุปเป้าหมายที่จะนำไปกำหนดแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้คือ “รู้ให้จริง ทำให้จริง อย่างพอเพียง” และประยุกต์ใช้แนวคิด กระบวนการกลุ่ม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานและเกิดความยั่งยืน โดยได้กำหนดเป้าหมายไว้ได้ 3 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อบรรลุเป้าหมาย รู้ให้จริง มีแนวทาง ดังนี้

1.1 สร้างและพัฒนาเครือข่ายแกนนำชุมชน ทั้งภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น และผู้นำชุมชน ร่วมวางแผนในการพัฒนาชุมชน

1.2 จัดประชุม/ประชุมชมหมู่บ้าน/ชุมชน (ผู้แทนหลังคาเรือนละ 1 คน) เพื่อพัฒนาเครือข่ายระดับปฏิบัติการในพื้นที่ ให้มีความรู้ ปรับกระบวนการทัศนเปลี่ยนเจตคติ และสร้างพฤติกรรม สร้างแรงจูงใจ ด้วย กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เนื้อหาประกอบด้วย

1.2.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาในอดีตและปัจจุบัน

1.2.2 เชื่อมโยงองค์ความรู้และเดิมส่วนขาด เรื่องวงจรของการเกิดโรค และอันตราย ของโรคไข้เลือดออก วงจรชีวิตของยุงลาย เน้นเรื่องแหล่งเพาะพันธุ์และการวางไข่ และความรู้เรื่องวิธีการป้องกันโรคที่มีประสิทธิภาพ โดยวิเคราะห์ความคุ้มทุนด้านเศรษฐศาสตร์ เปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่างการจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น กับการใช้สารเคมี

1.2.3 ข้อพิจารณาในการวางแผนเพื่อดำเนินงานกำจัดลูกน้ำยุงลายที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. เพื่อบรรลุเป้าหมาย ทำให้จริง มีแนวทาง ดังนี้

2.1 จัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเร่งรัดติดตามการดำเนินงานและวิเคราะห์วางแผนแก้ไขปัญหาที่พบ

2.2 กำหนดผู้รับผิดชอบกำจัดลูกน้ำยุงลายประจำทุกหลังคาเรือน หลังละ 1 คน โดยมี อุปกรณ์เครื่องมือได้แก่ ไฟฉาย และทะเบียนการสำรวจลูกน้ำประจำทุกหลังคาเรือน มี อสม. รับผิดชอบติดตามให้การสนับสนุนแก้ไขปัญหามาและประเมินผลผลสัมฤทธิ์

3. เพื่อบรรลุเป้าหมาย อย่างพอเพียง มีแนวทาง ดังนี้

3.1 การจัดทำแผนปฏิบัติงานในชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมได้รับประโยชน์และร่วมประเมิณผล ผลงานจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืน เช่นให้มีการณรงค์ กำจัดลูกน้ำยุงลายในหมู่บ้าน อย่างน้อย 1 ครั้ง หลังฝนตกครั้งแรก ไม่เกิน 7 วัน

3.2 ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย เช่น การส่งเสริมเลี้ยงปลาหางนกยูงเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงและนำไปใช้ได้อย่างทั่วถึง

3.3 การเผยแพร่ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง โดยให้มีเนื้อหาข่าวสาร เรื่องสถานการณ์โรค ความก้าวหน้าผลสำเร็จ ปัญหาการกำจัดลูกน้ำยุงลายที่ยังพบในชุมชน ทางหอกระจายข่าวหมู่บ้าน ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน อย่างต่อเนื่อง

3.4 การติดตามประเมินผล โดยมีแบบทะเบียนการสำรวจลูกน้ำประจำบ้านทุกสัปดาห์เป็นเครื่องมือ แล้วนำผลการดำเนินงานเข้าวาระการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน ให้ร่วมวิเคราะห์ปัญหาที่ยังมี แล้วช่วยกันคิดและกำหนดแนวทางแก้ไขให้ไปดำเนินการแก้ไข นำผลการดำเนินงานแก้ไข ปัญหาามาเสนอที่ประชุมในเดือนต่อไป

ผู้วิจัยได้นำปัญหาและร่างแนวทางการกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานีอนามัยหนองขาวที่ได้จัดทำขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญการกำจัดลูกน้ำยุงลาย ขอความคิดเห็นจากในที่ประชุมการสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2550 ณ ห้องประชุมสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 8 จังหวัดนครสวรรค์ ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 คน เห็นด้วยกับแนวทางการกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานีอนามัยหนองขาวที่ร่างไว้ และได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มเติม ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์ กำหนดเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา สรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.8 – 4.10)

ตารางที่ 4.8 แสดงปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหการกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น
สถานีนามัยหนองขาว โดยผู้เชี่ยวชาญด้านความรู้

ปัญหาการกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นสถานีนามัยหนองขาว	แนวทางการแก้ไขปัญหา
1. ประชาชนมีปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับกีฏวิทยาของยุงและการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายอยู่ระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าปัญหาลำดับแรกและรองลงมา ดังนี้ 1.1 ประชาชนมีปัญหาคำความรู้เรื่องเกี่ยวกับการวางไข่ 1.2 ประชาชนมีปัญหาคำความรู้เรื่องสภาพน้ำที่ยุงลายชอบวางไข่ 1.3 ประชาชนมีปัญหาคำความรู้เรื่องเกี่ยวกับยุงลายวางไข่ได้ทั้งในน้ำนิ่งและน้ำไหล	1. สร้างและพัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานกำจัดลูกน้ำยุงลาย ระดับผู้นำชุมชน ได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้นำชุมชน และอสม. โดยสร้างการมีส่วนร่วมและจัดทำแผนขยายการดำเนินงานลงสู่เครือข่ายระดับปฏิบัติการในชุมชน 2. จัดประชุมเครือข่ายแกนนำและระดับปฏิบัติการในชุมชน พัฒนาองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ มีส่วนร่วม เน้นการเรียนรู้ในประเด็นต่อไปนี้ 2.1 สร้างความสัมพันธ์ปรับกระบวนการทัศนการพัฒนา ปรับทัศนคติ สร้างแนวคิดการทำงานเป็นทีม ด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และการทำงานเป็นทีม 2.2 พัฒนาองค์ความรู้เรื่องวงจรชีวิตยุงลาย เน้นเรื่องการวางไข่และ แหล่งเพาะพันธุ์ วิเคราะห์ให้เห็นหลักวิชาการ และความเป็นไปได้ในการร่วมมือกำจัดลูกน้ำยุงลาย เพื่อสร้างศรัทธาเกิดพลังต่อการกำจัดลูกน้ำยุงลาย 2.3 สร้างการมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและจัดทำแผนปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เช่นให้มีการณรงค์ กำจัดลูกน้ำยุงลายในหมู่บ้าน หลังฝนตกครั้งแรก ไม่เกิน 7 วัน

ตารางที่ 4.9 แสดงปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา ด้านทัศนคติต่อการกำจัดลูกน้ำยุงลาย ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานีนามัยหนองยาวโดยผู้เชี่ยวชาญ

ปัญหา การกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองยาว	แนวทางการแก้ปัญหา
2. ประชาชนมีปัญหาด้านทัศนคติต่อการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายภาพอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าปัญหาลำดับแรกและรองลงมา ดังนี้ 2.1 ประชาชน มีปัญหาด้านทัศนคติต่อการใช้ทรายอาเบทกำจัดลูกน้ำว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุด 2.2 ประชาชนมีปัญหา ด้านทัศนคติต่อการพ่นยาฆ่ายุงลาย 2.3 ประชาชนมีปัญหา ด้านทัศนคติต่อการมีลูกน้ำในบ้านเป็นเรื่องธรรมดา	3. การร่วมวิเคราะห์ประสิทธิภาพของวิธีการกำจัดลูกน้ำยุงลาย ตามหลักเศรษฐศาสตร์ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คำนึงถึงประโยชน์ ความยั่งยืน การเข้าถึงที่จะจัดหา นำมาใช้ในชุมชน และข้อจำกัดของวิธีการใช้ โดยเปรียบเทียบระหว่างการใช้อยู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้สารเคมีทรายอาเบท 4. การร่วมวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน เปรียบเทียบระหว่าง การกำจัดลูกน้ำยุงลายที่เป็นต้นเหตุแห่งปัญหา ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น กับการพ่นยาฆ่ายุงที่เป็นปลายเหตุ เพื่อให้รู้จริง ก่อให้เกิดศรัทธา นำมาซึ่งการปรับเปลี่ยน ทัศนคติต่อการพึ่งพาวิธีการพ่นยาฆ่ายุงอย่างที่เคยเป็นมา 5. การวิเคราะห์ปัญหาอันตรายของลูกน้ำยุงลายในบ้าน ที่จะกลายเป็นยุงลายแพร่เชื้อโรค ไข่เลือดออก อันเป็นปัญหาและอันตรายใกล้ตัว 6. ส่งเสริมการใช้อยู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย เช่น การส่งเสริมเลี้ยงปลาหางนกยูง การคลุมปากโอ่งด้วยผ้ามุ้ง การใช้มะกรูด เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายและนำไปใช้ได้ อย่างทันทีและทั่วถึง

ตารางที่ 4.10 แสดงปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมต่อการกำจัดลูกน้ำยุงลาย ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานีนามัยหนองขาว โดยผู้เชี่ยวชาญ

ปัญหา การกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองขาว	แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรม
3. ประชาชนมีปัญหาด้านพฤติกรรมในการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ในลักษณะต่างๆ อยู่ระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าปัญหาลำดับแรกและรองลงมาดังนี้ 3.1 ประชาชนมีปัญหาด้านพฤติกรรมกำจัดลูกน้ำยุงลายในภาชนะตุ่มน้ำดื่ม 3.2 ประชาชนมีปัญหาด้านพฤติกรรมกำจัดลูกน้ำยุงลายในภาชนะตุ่ม/ถังเก็บน้ำในคอกน้ำ 3.3 ประชาชนมีปัญหาด้านพฤติกรรมในการใช้แบบบันทึกผลการสำรวจลูกน้ำ, เคยสำรวจลูกน้ำที่บ้านและการใช้ไฟฉายในการส่องสำรวจลูกน้ำกำจัดลูกน้ำยุงลายในภาชนะ	7. การฝึกสำรวจและกำจัด ลูกน้ำยุงลายที่บ้านตนเองและบ้านข้างเคียง เพื่อสร้างประสบการณ์ในสถานการณ์จริง เน้นการสำรวจในภาชนะตุ่มน้ำดื่ม ภาชนะตุ่ม/ถังเก็บน้ำในคอกน้ำ และกำจัดลูกน้ำด้วยวิธีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 8. การส่งเสริมให้มี และใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์ในการสำรวจลูกน้ำยุงลาย ได้แก่ การใช้แบบบันทึกผลการสำรวจลูกน้ำและการใช้ไฟฉายในการส่องสำรวจลูกน้ำยุงลาย ทุกครั้ง 9. การสร้างเสริมแรงจูงใจ จัดหารางวัล หรือมีหนังสือคำชมเชยต่อสาธารณะชน เช่นการออกเสียง หอกระจายข่าว และให้คำชมเชยในที่ประชุมของหมู่บ้านหรือ เมื่อมี โอกาส เช่น ในงานเทศกาลของชุมชน ให้แก่ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ผู้ที่มีผลงานเด่นประสบความสำเร็จในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกำจัดลูกน้ำยุงลายโดยไม่ใช้สารเคมี ผู้ที่ให้การส่งเสริม ช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกำจัดลูกน้ำยุงลาย 10. การร่วมสร้างพันธกิจ ประเมินผลการกำจัดลูกน้ำยุงลายให้หมดไปจากหมู่บ้าน โดยให้มีผู้รับผิดชอบสำรวจลูกน้ำ บ้านละ 1 คน และกำหนดให้มีรายงานผลสำรวจลูกน้ำยุงลายอย่างต่อเนื่อง

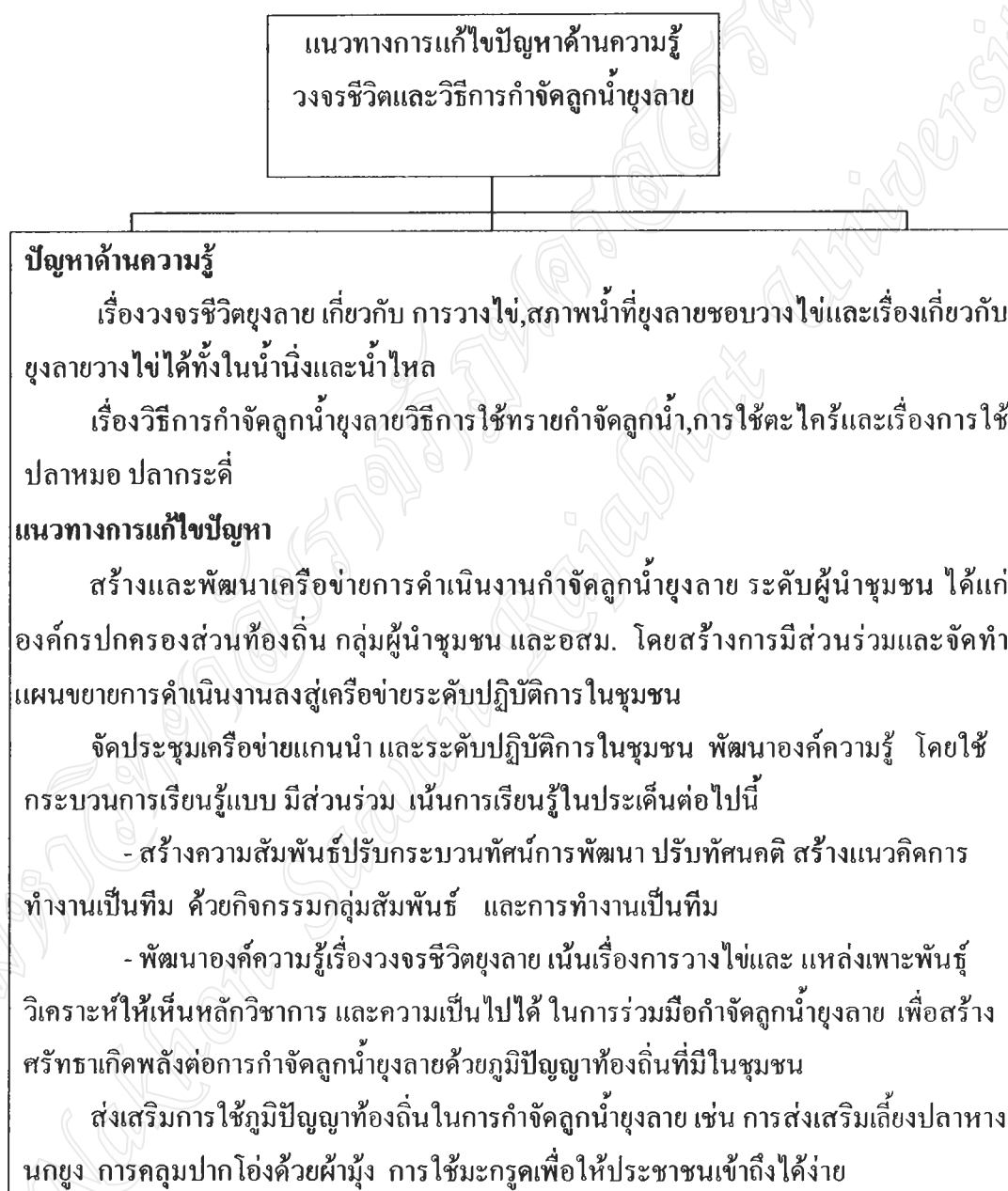
ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ปัญหา การกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านหนองขาว	แนวทางการแก้ไขปัญหา
	11. การเผยแพร่ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ข่าวสารสถานการณ์โรคใกล้ตัว ความก้าวหน้าผลสำเร็จของการดำเนินงาน ตลอดจน ปัญหาและวิธีการกำจัดลูกน้ำยุงลายใน ภาชนะที่เป็นปัญหาของชุมชน เช่น ในภาชนะตุ่ม น้ำดื่ม ในภาชนะตุ่ม/ถังเก็บน้ำในห้องน้ำ โดยเน้น ให้ใช้วิธีการกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีในชุมชน ได้แก่ การปิดฝา เปลี่ยนถ่าย น้ำ ปล่อยปลากินลูกน้ำ เผยแพร่ผ่านช่องทางสื่อ หอกระจายข่าว ในการประชุมชาวบ้าน หรือ ในช่วงโอกาสวันสำคัญที่ประชาชนมาร่วมกัน 12. การประเมินผล โดยจัดตั้งคณะกรรมการ ประเมินผล การกำจัดลูกน้ำยุงลายประจำหมู่บ้าน ออกสำรวจ และสรุปผลเสนอในวาระการประชุม ประจำเดือนของหมู่บ้าน แล้วให้ที่ประชุม ร่วมกันช่วยวิเคราะห์ปัญหา กำหนดวิธีการแก้ไข เน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นการปิดฝา การคลุมปากโอ่งด้วยตาข่ายเขียว การปล่อยปลา เปลี่ยนถ่ายน้ำ และใช้มะกรูด เป็นต้น แล้วให้ กลับไปดำเนินการแก้ไขปัญหาแต่ละครั้ง และ นำเสนอผลความสำเร็จหรือปัญหาในเดือนต่อไป

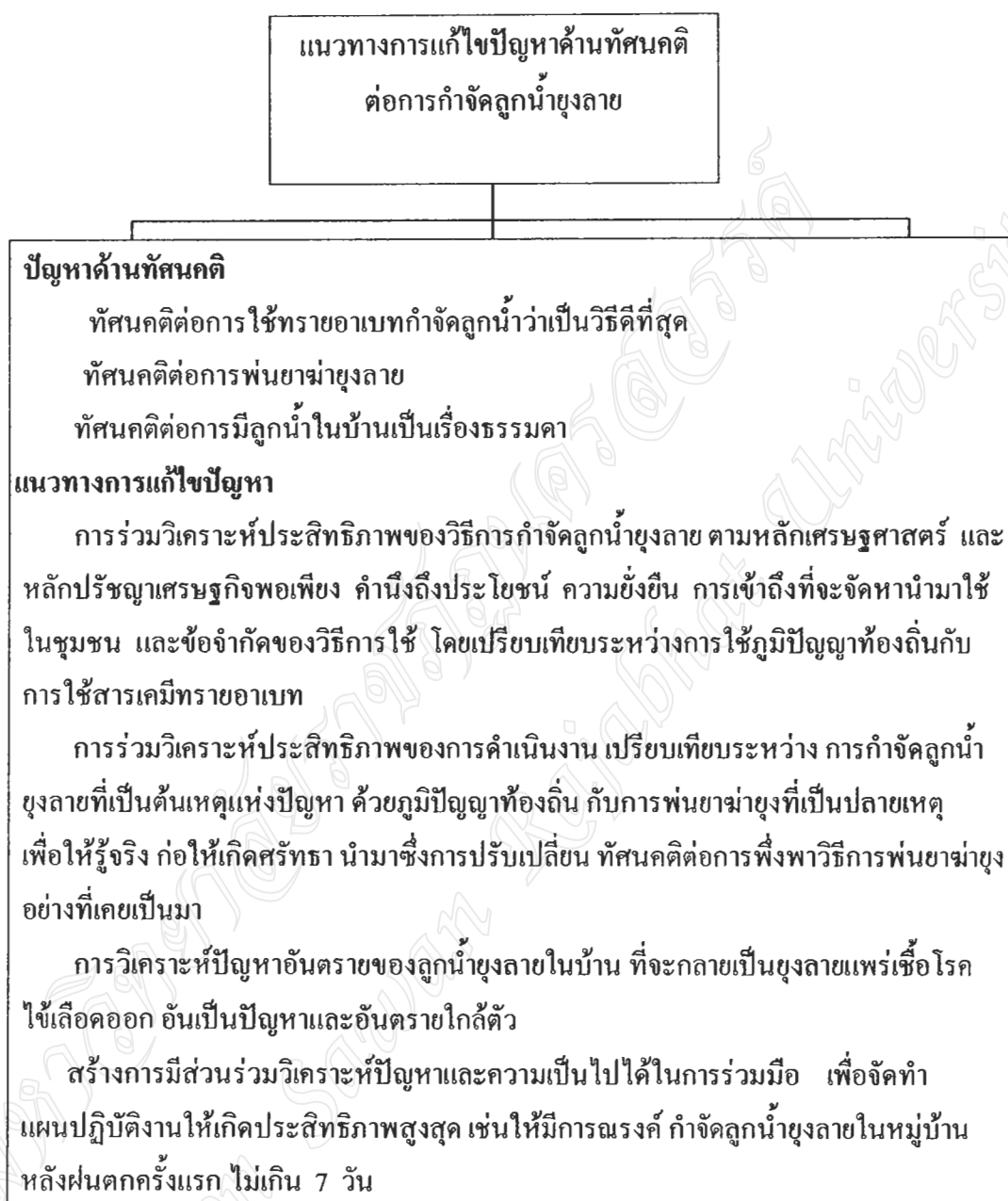

ภาพที่ 4.1 แสดงปัญหาการจัดการลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานีนามัยหนองขาว
อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์

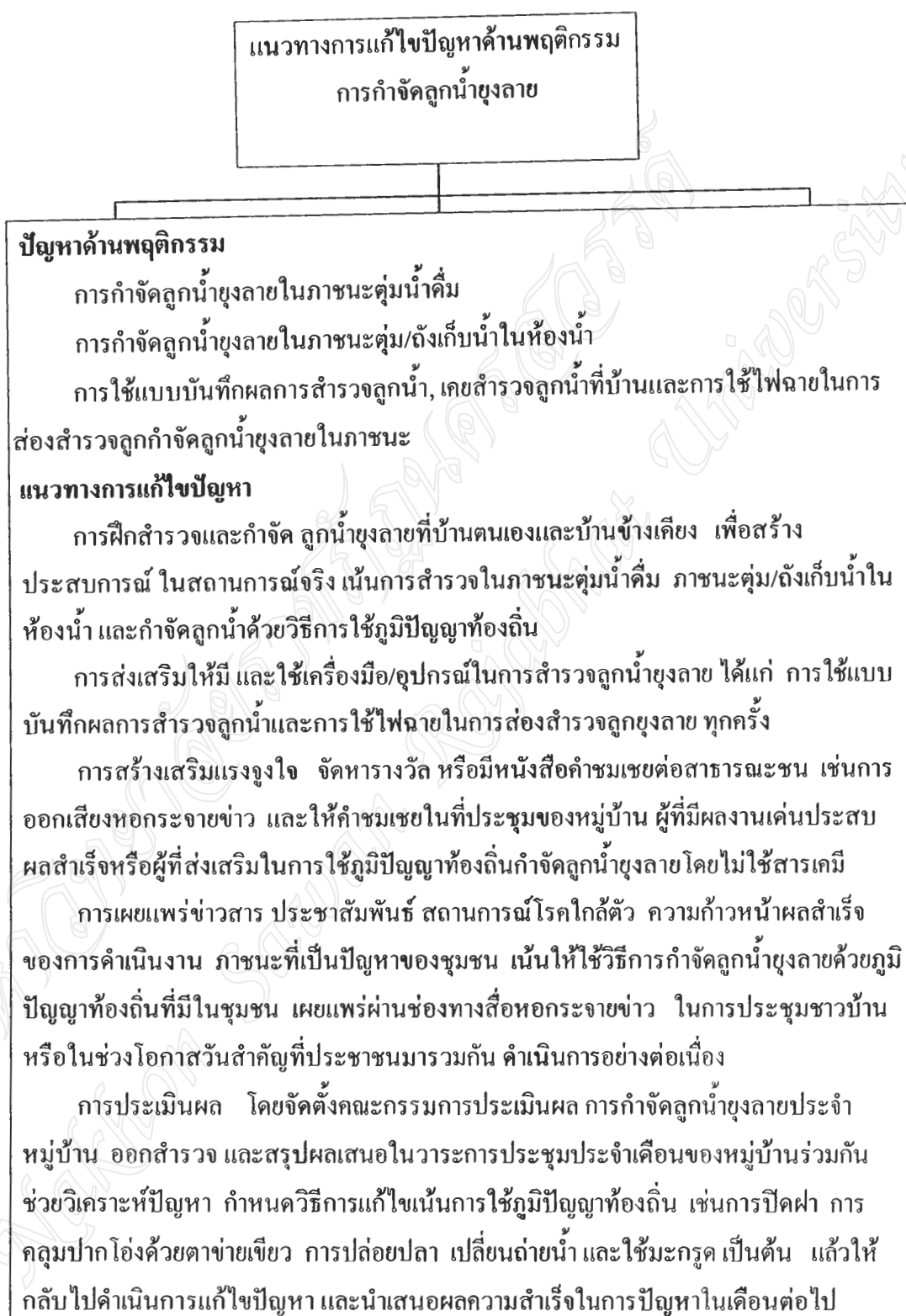
จากตารางที่ 4.14 – 4.18 ผลการสังเคราะห์ ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและปัญหาการกำจัด
 ถูกลำยของสถานีนามัยหนองยาว โดยผู้เชี่ยวชาญ 7 คน จากประเด็นของปัญหาดังกล่าว
 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวทางการแก้ไขปัญหในแต่ละด้าน ดังนี้

ภาพที่ 4.2 แสดงปัญหาและแนวทางการแก้ไข การกำจัดถูกลำยด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ด้านความรู้วงจรชีวิตและวิธีการกำจัดถูกลำยของสถานีนามัยหนองยาว

ภาพที่ 4.3 แสดงปัญหาและแนวทางการแก้ไข การกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยอนุมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านทัศนคติต่อการกำจัดลูกน้ำยุงลายของสถานีนอนามัยหนองขาว

ภาพที่ 4.4 แสดงปัญหาและแนวทางแก้ไข การกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านพฤติกรรมกำจัดลูกน้ำยุงลายของสถานีนามัยหนองขาว